

Οι Έλληνες εφοπλιστές στο πλευρό των Δημοκρατικών της Ισπανίας

Η συνεισφορά της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας στο πλευρό των Δημοκρατικών του Ισπανικού Εμφυλίου, ενάντια στον Φράνκο. Άγνωστες ιστορίες πλοίων, λαθρεμπόριο όπλων, μεγάλα κέρδη, ανθρώπινα θύματα. Εκτεταμένη έρευνα του κ. Θανάση Σφήκα, αναπληρωτή καθηγητή στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, προκειμένου να συγγράψει το βιβλίο «Η Ελλάδα και ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος» (Εκδόσεις Στάχυ)

Η ριψοκίνδυνη φύση των Ελλήνων ναυτών τούς ώθησε ήδη από τη μυκηναϊκή εποχή να διαπλεύσουν θάλασσες άγνωστες και επικίνδυνες. Και στην πορεία των αιώνων δεν δίστασαν να αναλάβουν τολμηρές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα όταν αυτές υπόσχονταν υψηλά κέρδη, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου που εμπεριείχαν. Έλληνες ναυτικοί μετέφεραν προϊόντα στη Μεσόγειο από τα Στενά του Βοσπόρου το 18ο αιώνα, τότε που η Μαύρη Θάλασσα αποτελούσε κλειστή λίμνη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η Ρωσία επιχειρούσε να φτάσει στα βόρεια παράλια της. Έλληνες ναυτικοί επίσης επωφελήθηκαν από το διπλό αποκλεισμό στους Ναπολεόντειους Πολέμους: από τον αποκλεισμό των αγγλικών πλοίων από κάθε ευρωπαϊκό λιμάνι που επεδίωκε ο Ναπολέων, και τον αποκλεισμό της ναπολεόντειας Ευρώπης που εφάρμοσε η Αγγλία. Στα μέσα του 20ού αιώνα, ο Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος προ-

σφερε μια νέα ευκαιρία για απόκτηση ριψοκίνδυνου εφοπλιστικού πλούτου. Παράλληλα, εκτός από τα κέρδη, που λέγεται ότι ήταν τεράστια, αν λάβουμε υπόψη ότι ο ναύλος ενός μόνο ταξιδιού κάλυπτε την αξία του πλοίου, ο ρόλος που διαδραμάτισε στον Ισπανικό Εμφύλιο η ελληνική εμπορική ναυτιλία συνεισέφερε καθοριστικά στην αύξηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων της Ελλάδας και στην εξισορρόπηση του εμπορικού της ισοζυγίου. Αλλά και στην ανάπτυξη της εγχώριας πολεμικής βιομηχανίας, καθώς το ρίσκο στη συγκεκριμένη περίπτωση αφορούσε κυρίως το λαθρεμπόριο όπλων.

34 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Εξαιτίας της επικίνδυνης και παράνομης φύσης του διά θαλάσσης εφοδιασμού των εμπόλεμων στην Ισπανία, δεν είναι εύκολο να βρεθούν πολλές και ακριβείς πληροφορίες. Όμως, η εκτεταμένη έρευνα που πραγματοποίησε ο κ. Θανάσης Σφήκας, αναπληρωτής καθηγητής Διεθνούς και Ελληνικής

Ιστορίας του 20ού αιώνα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, προκειμένου να συγγράψει το βιβλίο «Η Ελλάδα και ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος» (Εκδόσεις Στάχυ), προσφέρει πολύτιμο υλικό σχετικά με τα πλοία, τα φορτία και τους πλοιοκτήτες τους, απ' όπου αντλούμε: «Συνολικά, περίπου 34 ναυτιλιακές εταιρείες, ελληνικές εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, διακινούσαν προμήθειες στην Ισπανία. Από αυτές, οι δεκαεπτά είχαν έδρα τους το Λονδίνο, δεκατρείς την Αθήνα και τον Πειραιά, ενώ οι υπόλοιπες τέσσερις το Γαλάτσι της Ρουμανίας, το Ρότερνταμ, τη Μασσαλία και το Παρίσι. Μερικοί Έλληνες πλοιοκτήτες συνεργάστηκαν στενά με τον Βρετανό εφοπλιστή Jack Billmeir. [...] Η εταιρεία του Billmeir ονομαζόταν Stanhope Shipping Company και τα περισσότερα ονόματα των πλοίων της άρχιζαν με το πρόσφυμα Stan-. [...] Οι αγοραπωλησίες πλοίων και οι αλλαγές των ονομάτων τους μεταξύ των εταιρειών του Billmeir και των Ελλήνων συνεργάτων του ήταν συχνές και απο-

σκοπούσαν στην απόκρυψη του λαθρεμπορίου που διεξήγαν». Έτσι, το STANMORE και το STANCOURT, αρχικά υπό βρετανική σημαία, μετονομάστηκαν σε NAYKΡΑΤΟΥΣΑ και ΝΕΦΕΛΗΓΕΡΗΤΗΣ. Όποτε χρειαζόταν, το ΝΕΦΕΛΗΓΕΡΗΤΗΣ άλλαζε όνομα σε ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΣ. Ύψωσαν την ελληνική σημαία όταν πωλήθηκαν στην εν Πειραιεί ναυτιλιακή εταιρεία του Γεωργίου Μαυρολέοντος, η οποία είχε αγοράσει επίσης τα ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ (πρώην STANCROFT) και ΠΟΛΥΦΛΟΙΣΒΟΣ (πρώην STANBROOK). Ένας από τους διαύλους που χρησιμοποιούσαν αυτά τα ελληνικά καράβια, μαζί με τα ΚΙΜΩΝ, ΚΑΤΙΝΑ, CAP FERRAT κ.α., για τη μεταφορά εφοδίων και πολεμικού υλικού ήταν η Μασσαλία. Εκεί, αφού εξασφάλιζαν άδειες απόπλου υποτίθεται για τον Πειραιά, στη συνέχεια έπλεαν για τη σπαρασσομένη από τον εμφύλιο πόλεμο Ισπανία.

Ο ΙΣΠΑΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ ΟΠΛΩΝ
Βρισκόμαστε στη δεκαετία του

Ο Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος πρόσφερε μια νέα ευκαιρία για απόκτηση ριψοκίνδυνου εφοπλιστικού πλούτου. Ταυτόχρονα, βεβαίως, η ελληνική εμπορική ναυτιλία συνεισέφερε για μια ακόμη φορά καθοριστικά στην αύξηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων της Ελλάδας και στην εξισορρόπηση του εμπορικού της ισοζυγίου

1930, στη διάρκεια της οποίας λόγω της εκτεταμένης οικονομικής κρίσης εκδηλώνεται στην Ευρώπη μια μαζική πολιτικοποίηση, με αίτημα την ανακατανομή του πλούτου. Στις 18 Ιουλίου 1936 πραγματοποιείται πραξικόπημα του στρατηγού Φράνκο στο ισπανικό Μαρόκο κατά της Δημοκρατικής Κυβέρνησης της Μαδρίτης, που γίνεται αφορμή για να ξεσπάσει ο Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος. Η ναζιστική Γερμανία και η φασιστική Ιταλία στέλνουν άφθονο πολεμικό υλικό στους Εθνικιστές, παρά την απαγόρευση πώλησης όπλων και στις δύο παρατάξεις που επιβάλλει η Επιτροπή Μη Επεμβάσεως. Το γεγονός αυτό υποχρεώνει τη νόμιμη Ισπανική Δημοκρατική Κυβέρνηση να καταφύγει στην ιδιωτική αγορά όπλων. Τα μεγάλα αποθέματα χρυσού της Ισπανίας της επιτρέπουν να διαθέσει τεράστια ποσά για τη λαθραία εισαγωγή εφοδίων, καθώς, όταν ξεσπά ο εμφύλιος, η Ισπανία είναι η τέταρτη πλουσιότερη χώρα του κόσμου σε αποθέματα χρυσού (715 εκατ. δολάρια).

Στην Ελλάδα, νωρίτερα, στις 27 Απριλίου 1936, ο Ιωάννης Μεταξάς παίρνει ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή, καθώς στις άρχουσες τάξεις της Ευρώπης κυριαρχεί ο φόβος για «την διαρκή επικράτηση και ένταση του κομμουνισμού» (Ι. Μεταξάς). Η νόμιμη Ισπανική Δημοκρατική Κυβέρνηση όμως πληρώνει σε χρυσό ή σε συνάλλαγμα. Και παρά την οξύτητα της ιδεολογικής πόλωσης που διαπερνά την Ευρώπη τη δεκαετία του '30, η στάση της κυβέρνησης Μεταξά προς τις αριστερές και φιλελεύθερες δυνάμεις, τους Δημοκρατικούς, είναι έμπρακτα ευνοϊκή καθ' όλη τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου. Αυτό εκδηλώνεται με τη διακριτική υποστήριξη που παρέχει προς το ελληνικό εμπορικό ναυτικό, όταν αυτό αναμειγνύεται ενεργά στο ισπανικό λαθρεμπόριο όπλων, κασσίμων και τροφίμων, με κύριο αποδέκτη τη νόμιμη Ισπανική Δημοκρατική Κυβέρνηση. Στη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου η Ελλάδα αναπληρώνει τα συναλλαγματικά της αποθέματα ➤